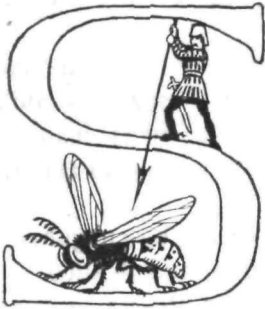

IVO TROŠT:

Stric Lužar.

Stric Lužar je slovel daleč naokolo po Ljubljanskem b rju kot najbolji žabji lovec. S pravo slastjo je pripovedoval ob dolgočasnih deževnih popoldnevih, ko je otepal svojo pipo, Poljančevima otrokoma — Zdenku in Minki — kako je svoje dni zažvižgal, pa so se zbrale žabe v jarku poleg njega, a on je spuščal v vodo trnek za trnkom na dolgi palici z vrvco ter metal radovednice na suho, da so naslednji dan njih zadnji kraki polnili — želodce v Ljubljani. Drugo za drugo je metal v pripravljeno košaro, radovednice v vodi so pa mirno čakale — smrti.

Zdenko in Minka sta poslušala ta čudež z odprtimi usti, zakaj žvižg strica Lužarja se jima je zdel očarujoč, celo zloben. Prosila sta ga, naj ju tudi nauči te umetnosti.

„Ne morem, ne smem, otroka,“ je hitel stric. „Zgodilo bi se vama lahko, da bi priklicala toliko žab, kakor jih je bilo v Egiptu, da so vse pokrile in vse oblezle. Kaj bi potem? Poditi jih ne smeš, ker bi jih bilo še zmeraj več, kakor če podiš črno mačko ponoči: takoj jih je sto.“

„Pa vsaj nekoliko zažvižgajte, stric, prav malo,“ prosita otroka. In stric Lužar se je dal preprosi. Stisnil je ustna tako nekam čudno, kakor bi zadrgaval svoj mošnjiček s poslednjimi ficki za tobak in poizkušal, pa ni šlo. Sapa mu je uhajala, a žvižgati ni mogel. Stric Lužar je bil namreč brez zob že dolgo let. Tudi pipo je držal samo z golimi čeljusti in jo često pobiral po tleh.

Šele po večkratnem poizkusu se mu je posrečilo, da je napol šepetaje in napol žvižgaje začel:

Ne bom več vinca pil,
bom v črni zemlji gnil . . .

„Sedaj pa pride še tisto o ribicah, česar pa vidva ne smeta slišati in ne znati. Na tiste besede se žabe zboje ribic in pridejo na breg.“

Lužarjev stric je zakrožil ustna v dobrovoljen nasmeh, videč, da sta otroka kar vsa zaverovana v njegove zgodbe. Zdenko je že gledal skozi okno, če kmalu neha deževati. Misлил je, da zna že dovolj. Kar požvižgal bo, pa pridejo žabe od vseh strani; če jih bo preveč, pa junaško pribeži v hišo in zapre duri za seboj.

„Čakaj,“ ga svari stric. „Slušaj modrih mož moder svet! To je že polovica modrosti. Poslušajta, kaj se je zgodilo meni, ko sem bil tako nepreviden, kakor hoče biti zdaj-le Zdenko.“

„O kresu je bilo. Noč svetla, jasna. V Ljubljani sem se bil zamotil med prijatelji žabjih krakov do večera. Prav dobre volje sem se vračal domov. Ob desni in levi strani ceste je bilo v jarkih med bičevjem še nekaj vode, v vodi pa pevcev in pevk, godcev in godčevk — zmeraj več.

Od debelega basa pa vse gor do najtanjše piščalke — vse je vpilo in se drlo v najrazličnejšem taktu in najbolj kričečem nesoglasju svoj: lej ga, lej ga! Dobre volje, kakor sem bil, sem se jim pridružil: le ga, le ga! Pa ribicam dobro gre, imajo še vode . . . hi, hi, hi! . . .

Tedaj pa vsa žabja vojska za menoj: top, top, cop, cop, kakor bi žoge metal po prašni cesti. Obžaloval sem svojo nepremišljenost, obžaloval, da nimam trnka in palice. Toda sedaj se je bilo treba rešiti. Kam? Pobiral sem jo, kolikor so me nesle noge, a top, top in cop, cop, kakor bi žoge metal ob tla, mi je bil za petami. Skočim preko jarka k svetlodeblasti brezi, jo objamem in splezam nanjo. Hi, hi! Le ga, le ga! Pa ribicam dobro gre . . . Pa glej spaka. Vse žabe okolo breze in izkušajo za menoj, pa niso mogle.

„Oblegajmo ga!“

„Ko bo lačen, že spleza dol.“

Takšen je bil sklep, a jaz krasni večer na brezi ob cesti pregnan in oblegan. Premišljal sem, kako se maščujem, pa so od straha zbežale moje misli nekam tja za Krim. Čudno, da nisem oglušil tisti večer od samega regljanja in zabavljanja.

Mislil sem: ko nekoliko pozaspe, bo že bolje. Kaj še! Truma se je množila, da so starejši kar moško gomazeli po šibkejših in mlajših ter pošiljali grozeče poglede meni oblegancu na brezi. Ko bi ne bil junak, bi me bilo zares strah. Samo kako so vpili otroci in pohojena mladina. Kup se je višal, ne kup — živa kopica mojih sovražnikov. Žabja srca so jim že plavala v ve-elju, ko zaspan in sestradan padem z breze naravnost njim v brez-zobe čeljusti. Ha, ha! Tedaj je bil že sklenjen tudi moj načrt, kako se bom maščeval. Le kaj kmalu mi zasvitaj solnce za Magdalensko goro, bo hitro bolje.

Res nisem še dobro zatisnil oči, ko me prebudi prvi žarek. Tedaj zazvoni matenski cerkvenik dan. Bog mu poplačaj! Kmalu zazvoni dnevu tudi drugod, poleg tega zatrobi črednik v Mateni, moj dobri prijatelj Snoj, da izpuste krave in drugo živino v njegovo neomejeno oblast na pašo. „Le čakaj, žabji zbor, le čakaj, že dočakaš razočaranje, kakor ga nisi še nikoli!“ Prav pomilovalno so me opazovali moji sovražniki, videč, kako stiskam pesti, češ: Kaj nam pa moreš! Naš si, pa je!

No, Boltežar Snoj se je danes podvizal s čredo na pašo. Njegov rog je pel vsaj zame tako zmagovito kakor jerihonske trobente, ko so podirale Jeriho.

Prižene mimo svojo družino. „I, kaj pa čepiš na brezi, Lužar, kakor da ti je narejeno?“ me vpraša. Nisem mu utegnil pošteno odgovoriti, zakaj smeh me je trl in pa jeza: „Lepo te prosim, prijatelj Boltežar, teci nazaj v vas. Morda srečaš koga, ki bo nesel mleko v Ljubljano, reci mu, te prosim, naj gre hitro, ali pa sam teci, kolikor moreš, naravnost k očetu Jankoviču, pa povej, da ga na kolenih prosim in zaktinjam, naj prižene, pa hitro, hitro sem-le vse tiste tri ali štiri purane, ki jih je kupil za svatbo hčerke Lenčke. Ali vidiš tukaj-le pod brezo, kako tečen zajtrk sem jim pripravil — toliko žab!“

„Pa res!“ reče Snoj, se obrne, hoče reči, da on ne ve za nikake purane pri Jankoviču, a jaz sem mu pokimal, in on je umel, molčal in tekkel v vas. Tedaj je pa moje sovražnike obšel strah — purani. „Vse nas požro

purani, purani!“ Drug za drugim so mi pokazali hrbet, poskakali kakor hitro so mogli v vodo in se zarili v blato. Skočil sem z breze na poteptano travo in zapel: „Pa ribicam dobro je, ker v blatu ne tiče . . . hi, hi!“

Iz blata so mi pa odgovarjali od same jeze: r-r-k, r-r-k! Požvižgal sem za črednikom, da ni šel po purane, ki jih Jankovič res ni imel, marveč sem si jih samo jaz izmislil, da sem pošteno izplačal svoje oblegovalce.

Snoj se je smejal, jaz sem pa imel zaradi noči prečute na brezi, nekaj dni hud nahod.“

Stric Lužar je končal svojo povest. Poljančev Zdenko pa je sedaj vedel ves izrek, ki z njim lahko prikljče žab, kolikor hoče. Dež je bil ponehal, in Zdenko? Minka, hajd na dvorišče! Tu je stal pokonci obrnjen sodec, na vrhu brez dna — poln vode, kakor nalašč za poizkus. Solnce je prijazno zasijalo od zahoda, celo mala mačica se ga je veselila na pragu.

Zdenko pokliče hlapca, naj mu gre ulovit za poizkus v lužo navadno žabo. Kmalu mu jo prinese, in deček jo vrže v sodec. Potem stopi za vrata v kuhinjo po palico in vrvco s trnkom, se postavi na nizko klopco, pritrdi na trnek glisto in z resnobo pravega žabarja vrže trnek za žabo. Minka je tudi podložila pod noge poveznjen škafič in pazno motrila, kdaj se posreči lov.

Zaman vsa umetnost, zaman čarobija, zaman vse pesmi in ribce, ki jim dobro gre. Žaba ni šla na trnek. Trdovratno je ostala na dnu.

Gospod Poljanec je skrivaje opazoval mlada žabarja, potem je poklical še gospo soprogo in ona še strica Lužarja, ki se je zagrohotal na glas: „Hi, hi! Ni vsakdo stric Lužar, ki bi ga žabe poznale in slušale.“

Zdenko in Minka sta še dolgo verjela, da ima stric Lužar tako čudovito moč.

Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu.
(Umrli dne 27. grudnia 1911.)